

36. MIKOLA SÁNDOR FIZIKÁVERSENY

DÖNTŐ - GIMNÁZIUM 10. OSZTÁLY PÉCS 2017

1. A vízszintes talajon kezdetben nyugvó, $M = 1,6$ kg tömegű, $h = 0,5$ m magasságú könnyen gördülő kiskocsi végén érintőlegesen csatlakozó $R = 0,5$ m sugarú negyed-kör alakú lejtő van kiképezve az ábra szerint. A kocsira vízszintes irányból egy $v = 5$ m/s sebességű, $m = 0,4$ kg tömegű, elhanyagolható méretű test csúszik. Amikor a kis test elhagyja a kocsit, a kocsi $d = 0,6$ m távolságban van egy alacsony, merev faltól, amellyel abszolút rugalmasan ütközik. Minden súrlódás elhanyagolható, $g = 10 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$.

- Mekkora sebességgel repül le az m tömegű test a kiskocsiról?
- Mekkora sebességgel ütközik a kiskocsi a merev fallal?
- Milyen távolságra lesz a kocsi és a kis test egymástól, amikor ez utóbbi a talajra ér?

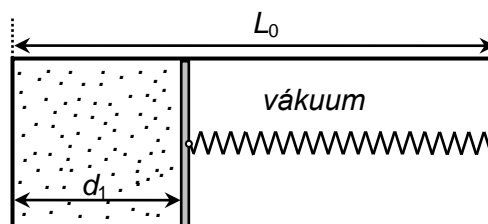

(Holics László, Budapest)

2. Vízszintes, mindkét végén zárt, $L_0 = 80$ cm hosszúságú hengert súrlódásmentesen mozgó, elhanyagolható vastagságú dugattyú oszt ketté. A bal oldali részben egyatomos ideális gáz, a jobb oldali részben pedig vákuum van. A dugattyút a henger jobb oldali végével rugó köti össze. Kezdetben a dugattyú távolsága a henger bal oldali végétől, $d_1 = 30$ cm. A gázt lassan addig melegítjük, amíg a dugattyú $d_2 = 50$ cm távolságra nem lesz a henger bal oldali végétől. Egy másik kísérlet során ugyanebből a kezdeti állapotból addig melegítjük a gázt, amíg a gázoszlop hossza $d_3 = 60$ cm lesz. A második melegítés során a gáz által végzett munka $\frac{13}{8}$ -szorosa az első folyamatban végzett munkának.

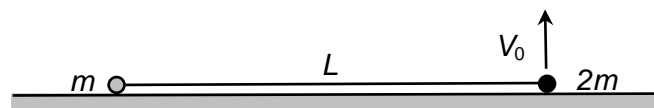
- Határozzuk meg a rugó deformálatlan hosszát!
- Adjuk meg a két melegítési szakaszban a gázzal közölt hőmennyiségek arányát!
- Hogyan válasszuk meg a rugó deformálatlan hosszát, hogy a melegítés során a gáz nyomása egyenesen arányos legyen a térfogatával? Mennyi a gáz mólhője az ilyen folyamatokra?

(Kotek László, Pécs)

3. Egy $L = 0,9$ méter hosszúságú, nyújthatatlan fonál végeire m és $2m$ tömegű golyókat erősítünk. A testeket vízszintes talajra helyezük és a fonalat feszesen tartva, a $2m$ tömegű golyót függőlegesen feldobjuk. A testek mérete, a fonál tömege, a súrlódás és a közegellenállás elhanyagolható. A fonál vízszintessel bezárt, $\alpha = 30^\circ$ -os helyzetében a talajon lévő, m tömegű golyó megemelkedik.

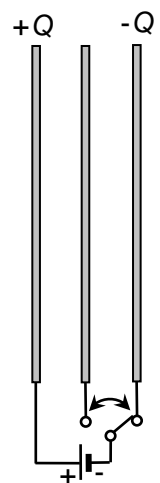
- Adjuk meg ebben a pillanatban a testek talajhoz viszonyított sebességeinek arányát!
- Mekkora sebességgel mozognak ebben a pillanatban a testek a talajhoz viszonyítva?
- Mekkora v_0 kezdősebességgel indítottuk a $2m$ tömegű golyót?

(Szkladányi András, Baja)

4. Három egyforma, nagyméretű, párhuzamos fémlemez egymástól egyenlő távolságra helyezkedik el. A két szélső lemez közé egy telepet kapcsolunk az ábrán látható módon, melynek következtében azok $+Q$ és $-Q$ töltésre tesznek szert, a középső lemez pedig töltetlen marad. Ebből az állapotból kiindulva a kapcsolót ide-oda kapcsolgatni kezdjük (nem túl gyorsan) a két lehetséges állása között. Sok kapcsolgatás után a lemezek töltése lényegesen már nem változik.

- Határozzuk meg a lemezek töltését ebben az állapotban!
- Hányszorosára változott a kapcsolgatások befejezése után a lemezek közötti elektromos mező energiája?

(Vigh Máté, Budapest)

EREDMÉNYES VERSENYZÉST KÍVÁN A SZERVEZŐBIZOTTSÁG!

36. MIKOLA SÁNDOR FIZIKAVERSENY

DÖNTŐ - SZAKGIMNÁZIUM 10. OSZTÁLY PÉCS 2017

1. Vízszintes súrlódásos felület, amelyen a csúszási súrlódásos együttható értéke $\mu = 0,1$, törés nélkül csatlakozik egy $\alpha = 30^\circ$ hajlásszögű lejtőhöz, ahol már nincs súrlódás. A vízszintes felületen egy pontszerű testet $v_0 = 3$ m/s sebességgel elindítunk a lejtő irányába, a lejtő élére merőlegesen. Az indítás helyétől milyen messze történik a lejtő csatlakoztatása:

a) ha a vízszintes felületen és a lejtőn megtett utak megegyeznek?

b) ha a vízszintes felületen és a lejtőn töltött idők egyenlők?

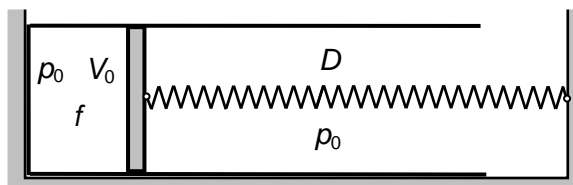
(A kialakult mozgásokat csak az első megállásig vizsgáljuk.)

(Koncz Károly, Pécs)

2. Az ábrán látható elrendezésben az $A = 1$ dm² keresztmetszetű dugattyú kezdetben $V_0 = 2$ dm³ térfogatú, $p_0 = 10^5$ Pa nyomású levegőt zár el. A henger zárt vége egy erősen rögzített falhoz támaszkodik, a dugattyút pedig egy erős rugó kapcsolja össze a másik rögzített fallal. A külső légnyomás $p_0 = 10^5$ Pa, a levegőt tekintjük kétatomos ideális gáznak! A bezárt levegőt lassan melegíteni kezdjük.

a) Határozzuk meg a rugó direkciós erejét, ha a melegítés során a gáz olyan folyamatot végez, hogy a nyomás változása és a térfogat változása úgy aránylanak egymáshoz, mint az eredeti nyomás és térfogat!

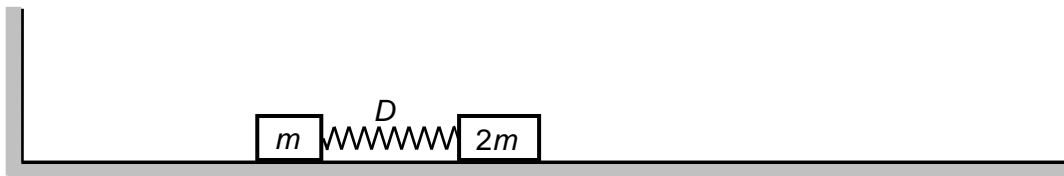
b) A bezárt levegővel Q_1 hőt közlünk, miközben a térfogat $2V_0$ térfogatra növekszik. Egy másik kísérletben a rugó leszerelése után melegítjük fel a gázt ugyanarra a hőmérsékletre. Ekkor Q_2 hő közlésére van szükség. Határozzuk meg a $\frac{Q_2}{Q_1}$ arányt!

(Simon Péter, Pécs)

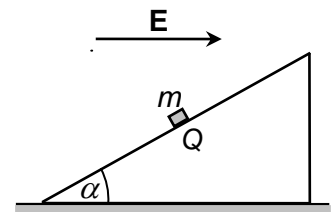
3. Vízszintes, súrlódásmentes felületen lévő, rögzített $m = 0,2$ kg tömegű és $2m$ tömegű testek között egy $D = 120$ N/m direkciós erejű, elhanyagolható tömegű, összenyomott rugó található, amelynek feszítetlen hossza $L_0 = 50$ cm. Egy adott pillanatban a testek rögzítését megszüntetjük. A testek szétlöködése utáni pillanatban a rugó a vízszintes felületre esik, és azt gyorsan eltávolítjuk. A testek szétlöködésétől számítva $t_1 = 0,5$ s múlva az m tömegű test tökéletesen rugalmasan, pillanatszerűen ütközik a függőleges, merev fallal, majd a testek szétlöködésétől számítva $t_2 = 2,5$ s múlva rugalmasan ütközik a $2m$ tömegű testtel. A testeket tekintjük pontszerűnek!

- Határozzuk meg a testek sebességeinek arányát a rögzítésük megszüntetése után!
- Milyen távolságra volt a szétlöködés pillanatában a függőleges faltól az m tömegű test?
- Mekkora volt a rugó összenyomódása kezdetben?
- Az m tömegű test a fallal való ütközés után mennyi idő alatt távolodik el a faltól $d = 5,2$ m távolságra?

(Suhajda János, Kiskőrös)

4. Egy $\alpha = 30^\circ$ hajlásszögű, szigetelőanyagból készült, semleges, rögzített lejtőre egy m tömegű, Q töltésű kisméretű testet helyezünk, és az egész rendszert egy $E = 2mg/Q$ térerősségű, a lejtő vastagabb vége felé mutató, vízszintes irányú homogén elektromos mezőbe helyezzük. A test és a lejtő között a csúszási súrlódási tényező μ . Ekkor

a test gyorsulásának nagysága a . Amennyiben csak a térerősség irányát változtatjuk meg úgy, hogy az függőlegesen lefelé mutasson – minden más változatlan -, a gyorsulás nagysága szintén a .

- Határozzuk meg a csúszási súrlódási tényező nagyságát!
- Mekkora gyorsulással mozog az m tömegű test a lejtőn?

(Dudics Pál, Debrecen)

EREDMÉNYES VERSENYZÉST KÍVÁN A SZERVEZŐBIZOTTSÁG!